

відрізняється Культура від інших складових держави та процесу державотворення? На нашу думку тим, що культура це дуже глибоке та всеохоплююче поняття. До прикладу адміністративний устрій можна змінити, економіку можна перебудувати. А культура уже має свою історію, від неї не відмовляються, а лише наповнюють її та збагачують чимось новим. Від її першовитоків не відмовляються, а навпаки намагаються підтримувати, цінувати, надбання минулих поколінь. Тим вона і цінна для всіх народів. Культура кожного з народів – це свій власний ідентифікатор в сучасному глобалізованому світі. Так і культура часів Османської імперії гарно збережена та представлена в сучасній Туреччині. А населення цієї країни з гордістю несе свою історію і далі, це може слугувати прикладом для багатьох народів нашого світу.

Список використаних джерел

1. Галенко О. І. Османська імперія [Електронний ресурс] / О. І. Галенко // Енциклопедія історії України. – 2010. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
2. Искусство Османской империи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.docsity.com/ru/iskusstvo-osmanskoj-imperii/1457300/>.
3. Культура Османської імперії [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://електронна-енциклопедія.укр/history/kultura-osmanskoj-imperiyi.html>.
4. Культурная жизнь Османской империи [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/culture/3c0b65625b3bc68b5c43b89421316c37_0.html5.
5. Література як частина культури Османської імперії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrbukva.net/page,4,15807-Literatura-kak-chast-kul-tury-Osmanskoj-imperii.html>.

*Анастасія Батракова,
Інна Рибачок,
Дар'я Хом'як*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ

Взаємодія суспільства і природи є найбільш актуальною проблемою сучасності, успішне вирішення якої залежить від рівня екологічної культури особистості та рівня громадської свідомості в цілому. Дослідження проблеми взаємодії людини і природи вимагає розкриття основних об'єктивних законів їх взаємовідносин, з'ясування структури та динаміки, процесу взаємодії суспільства і природи.

На сьогодні особливої уваги заслуговує підвищення рівня підготовки майбутніх учителів хімії до природоохоронної роботи. На даний час, у вирішенні цих проблем провідна роль належить педагогічним університетам, у яких наразі із професійно-орієнтованою, гуманітарною та соціально-економічною підготовкою проводиться і цикл природничо-наукової підготовки вчительських кадрів, який передбачає вивчення специфіки природоохоронної діяльності.

Науковці І. Костицька, Л. Лук'янова, Г. Пономарьова, Л. Шаповал, Н. Гнілуша, Г. Пустовіт, Г. Тарасенко та ін., досліджували проблему підготовки майбутніх учителів хімії до екологічної та природоохоронної роботи. Вони переконують, що предметом підготовки студентів до природоохоронної роботи виступають сама природоохоронна робота та екологічні проблеми, у відповідності з якими у студентів виробляється оцінка та осмислення потреби у природоохоронній роботі.

Мета дослідження – на основі аналізу науково-педагогічних джерел дослідити проблему підготовки майбутніх учителів хімії до природоохоронної роботи.

Природоохоронна робота є одним із підходів до розв'язання екологічних проблем, які існують на сьогодні. У процесі її проведення студентською молоддю важливо, насамперед, сформуванню бережливого ставлення до навколишнього природного середовища на основі знання законів природи, відповідно до логіки природних процесів.

За визначенням Г. Пустовіта «природоохоронна робота – це активна практична робота, спрямована на оптимізацію соціоприродної взаємодії на основі законів природи, принципів і норм екологічної етики, детермінованих світоглядною позицією суспільства в цілому, та конкретної особистості зокрема» [4, с. 72].

У свою чергу, в залежності від характеру проведення, природоохоронна робота поділяється на практичну природоохоронну роботу та конкретну природоохоронну роботу.

Практична природоохоронна робота будується на засадах комплексного розкриття проблем охорони природи; взаємозв'язку теоретичних знань з практичною діяльністю студентів у цій галузі; включення екологічних аспектів у структуру предметних, узагальнюючих та інтегрованих тем, які розкривають взаємодію суспільства і природи; поєднання аудиторних занять з безпосереднім спілкуванням з природою (екскурсії, походи, навчально-польові практики, природоохоронні заходи тощо) [1, с. 85].

Конкретна природоохоронна робота – це система різноманітних за складністю, часовими та географічними межами здійснення, видів та способів конкретної, чітко спланованої у відповідності до індивідуальних можливостей конкретної особистості екологічно доцільної природоохоронної роботи в доквітлі. Вона має на меті формування й

удосконалення практичних умінь і навичок з його охорони, розвиток і прояв вольових якостей, а також потреби й уміння виявляти активність у розв'язанні місцевих екологічних проблем. Тобто надання особистісного і суспільно значущого спрямування конкретній природоохоронній роботі значно підсилює її соціальний аспект в охороні окремих об'єктів, екосистем чи природи своєї місцевості в цілому [3, с. 84].

Важливу роль у здійсненні підготовки до проведення конкретної природоохоронної роботи студентами педагогічних університетів відіграє:

- навчально-пізнавальна діяльність, яка забезпечує формування екологічної свідомості, переконань, знань, умінь і навичок;
- науково-дослідницька діяльність, яка сприяє поглибленню і розширенню знань, стимулює розвиток здібностей особистості до розв'язання екологічних проблем;
- навчально-практична діяльність, спрямована на формування екологічної культури, знань, умінь та навичок під час проходження навчально-польової практик, безпосередня участь їх у природоохоронній роботі.

Ключовим фактором у підготовці студентської молоді до природоохоронної роботи, є навчально-практична діяльність, яка дає можливість закріплення сформованих умінь і навичок, та проводиться у практичній реалізації природоохоронної роботи студентською молоддю під час проходження навчально-польових практик, організації різноманітних акцій та заходів природоохоронної роботи.

За визначенням І. Зверева навчально-польові практики – це поєднання вивчення природи з практичною діяльністю щодо її охорони [2, с. 28].

Навчальна практика має важливе значення у процесі підготовки майбутнього вчителя хімії з дисциплін природничого циклу. Вона дає студентам те, чого не в змозі забезпечити лекційні та лабораторно-практичні заняття: пізнання живих організмів у природних умовах, підготовку до практичних робіт на місцевості, екскурсій на підприємства, візуалізація хіміко-технологічного процесу, екскурсії в природу, вміння вести наукові спостереження, самостійно здійснювати оцінку екологічної ситуації та прогнозувати її зміни.

Аналіз науково-педагогічних досліджень дає змогу виокремити такі екологічні аспекти навчальних практик природничого циклу:

- *виховання екологічної культури студентів* – здійснюється при поясненні значення ґрунтів, рослин, тварин в природі та житті людини, необхідності їх збереження, прищепленні правил поведінки в природі;
- *визначення екологічних зв'язків в екосистемах* – здійснюється, наприклад, при вивченні ґрунтів як наслідку дії факторів ґрунтоутворення, встановленні індикаторної ролі окремих видів

- живих організмів та їх зв'язків з умовами існування;
- *набуття вмінь та навичок екологічної роботи* – здійснюється при визначенні екологічних зв'язків об'єкта дослідження та оволодінні методикою екологічних досліджень;
  - *визначення соціально-екологічних проблем території* – опановується при узагальненні екологічного матеріалу, отриманого на польовій практиці [4, с. 17].

Практична реалізація природоохоронної роботи відбувається шляхом проведення природоохоронних заходів, які можуть проходити у вигляді агітаційної, пропагандистської та практичної роботи у формах: акції, конкурси, фестивалі, виставки, тижні екології, чемпіонати, експедиції, походи, радикальні природоохоронні технології.

Завдання природоохоронних заходів передбачає: організацію практичної діяльності студентів, спрямованої на розв'язання конкретної екологічної проблеми місцевого рівня (наприклад, необхідність озеленення території навчального закладу, висадження алеї, скверу тощо); організацію співпраці із зацікавленими організаціями чи особистостями в здійсненні природоохоронної діяльності. Результатом таких заходів є: благоустрій місцевості; створення парку, алеї; закріплення екологічних знань у студентів; навички володіння методикою проведення природоохоронних заходів та підготовка до практичної природоохоронної роботи.

Таким чином, природоохоронна робота відіграє важливу роль, у підготовці майбутніх учителів хімії адже має практичну, навчально-пізнавальну та науково-дослідницьку функції. Під час її проведення відбувається закріплення навиків поведінки в природі.

Список використаних джерел

1. Задорожна О. М. Формування світоглядних переконань студентів у природоохоронній діяльності: монографія / О. М. Задорожна; МОН України Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: Візаві, 2018. 185 с.
2. Зверев И. Д. Экология в школьном обучении. Новый аспект образования / И. Д. Зверев. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
3. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості / Людмила Морозова // Вища освіта України. – 2001. – № 2. – С. 88–92.
4. Пустовіт Г. П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1–9 класів у позашкільних навчальних закладах: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.07 / Пустовіт Григорій Петрович. – Тернопіль, 2005. – 581 с.